हयैर्गजैः समाजग्मुः पदाता रथिभिः सह । अन्योऽन्यं समरे राजन्प्रार्थ्यमानाः समभ्ययुः । ४१९०
सहसा चाभवत्तीव्रं सन्निपातान्महद्रजः । रथाश्वगजपत्तीनां पादनेमिसमुद्भूतं ।
धूमारुणरजस्तीव्रं रणभूमिं समावृणोत् । नैव खे न परे राजन् समजानन् परस्परं ।
पिता पुत्रं न जानीते पुत्रो वा पितरं तथा । निर्मर्य्यादे तथाभूते वैशसे लोमहर्षणे ।
शस्त्राणां भरतश्रेष्ठ मनुष्याणाञ्च गर्जतां । सुमहानभवच्छब्दः प्रेतानामिव भारत ।
गजवाजिमनुष्याणां शोणितानां तरङ्गिणी । प्रावर्त्तत नदी तत्र केशशैवलशाद्वला । ४१९५
नराणां चैव कायेभ्यः शिरसां पततां रणे । शुश्रुवे सुमहान् शब्दः पतताम्रमनामिव ।
विशिरस्कैर्मनुष्यैश्च छिन्नगात्रैश्च वारणैः । अश्वैः सभिन्नदेहैश्च सङ्कीर्णाऽभूद्वसुन्धरा ।
नानाविधानि शस्त्राणि विसृजन्तो महारथाः । अन्योऽन्यमभिधावन्तः सम्प्रहरार्थमुद्यताः ।
हया हयान् समासाद्य प्रेषिता हयसादिभिः । समाहत्य रणेऽन्योऽन्यं निपेतुर्गतजीविताः ।
नरा नरान् समासाद्य क्रोधरक्तेक्षणा भृशं । उरांस्युरोभिरन्योऽन्यं समाश्लिष्य निजघ्निरे । ४१७०
प्रेषिताश्च महामात्रैर्वारणाः परवारणैः । अभिघ्नन्ति विषाणाग्रैर्वारणानेव संयुगे ।
ते जातरुधिरापीडाः पताकाभिरलङ्कृताः । संसक्ताः प्रत्यदृश्यन्त मेघा इव सविद्युतः ।
केचिद्भिन्ना विषाणाग्रैर्भिन्नकुम्भाश्च तोमरैः । विनदन्तोऽभ्यधावन्तो गर्जमाना घना इव ।
केचिद्भुस्तैर्द्विधा च्छिन्ने श्छिन्नगात्रास्तथा परे । निपेतुस्तुमुले तस्मिंश्छिन्नपक्षा इवाद्रयः ।
पार्श्वे सुदारितैरन्यैर्वारणैर्वरवारणाः । मुमुचुः शोणितं भूरि धातूनिव धराधराः । ४१७५
नाराचनिहतास्त्वन्ये तथा विद्धाश्च तोमरैः । हयारोहा व्यदृश्यन्त विशृङ्गा इव पर्वताः ।
केचित् क्रोधसमाविष्टा मदान्धा निरवग्रहाः । रथान्हयान् पदातींश्च मम्रदुः शतशो रणे ।
तथा हया हयारोहैस्ताडिताः प्रासतोमरैः । तेन तेनाभ्यवर्त्तन्त कुर्व्वन्तो व्याकुला दिशः ।
रथिनो रथिभिः सार्द्धं कुलपुत्रास्तनुत्यजः । परां शक्तिं समास्थाय चक्रुः कर्म्माण्यभीतवत् ।
स्वयम्वर इवामर्दे प्रजहुरितरेतरं । प्रार्थयाना यशो राजन् स्वर्गं वा युद्धशालिनः । ४१८०
तस्मिंस्तथा वर्त्तमाने सङ्ग्रामे लोमहर्षणे । धार्त्तराष्ट्रं महत् सैन्यं प्रायशो विमुखीकृतं ।
इति श्रीमहाभारते भीष्म पर्व्वणि भीष्मवधपर्व्वणि हैडिम्बयुद्धे चतुर्नवतोऽध्यायः ॥ ९४ ॥
॥ सञ्जय उवाच ॥ स्वसैन्यं निहतं दृष्ट्वा राजा दुर्य्योधनस्तदा । अभ्यधावत संक्रुद्धो भीमसेनमरिन्दमं ।
प्रगृह्य सुमहच्चापमिन्द्राशनिसमप्रभं । महता शरवर्षेण पाण्डवं समवाकिरत् ।
अर्द्धचन्द्रञ्च सन्धाय सुतीक्ष्णं लोमवाहिनं । भीमसेनस्य चिच्छेद चापं क्रोधसमन्वितः ।
तदन्तरे च सम्प्रेक्ष्य त्वरमाणो महारथः । प्रसन्दधे शितं बाणं गिरीणामवदारणं । ४१८५
तेनोरसि महाबाहुर्भीमसेनमताडयत् । स गाढविद्धो व्यथितः सृक्कणी परिलेलिहन् ।
समाललम्बे तेजस्वी ध्वजं हेमपरिष्कृतं । तथा विमनसं दृष्ट्वा भीमसेनं घटोत्कचः ।
क्रोधेनाभिप्रजज्वाल दिधक्षन्निव पावकः । अभिमन्युमुखाश्चैव पाण्डवानां महारथाः ।